

Naša stanovska zavest

Do danes se med nami ni dovolj gojila naša stanovska zavest. Ni se dovolj utemeljevala, poglabljala ali razširjala s ciljem, da jo vsak učiteljskega združuje globoko doživljati, začeti in po njej okrepčati črpa novih sil. Vse preveč je bilo učiteljstvo do danes deloma malenkostno zainteresirano za prave stanovske probleme in nenehno ter nedosledno v njih reševanju. Tudi je do sedaj prevladovala politična opredeljenost, osebni egoizem in po njem usmerjena borba in trud za boljša učiteljska službena mesta, kulturna služba političnim klikam in življenje učitelja kakor so ga ustvarjale slučajne prilike, a ne njegova stanovsko kulturna aktivnost in borbenost. Primerjajmo naš stan z drugimi stanovni. Za nje ni takih metal kakor za nas. Poglejmo v razliko postopanja z nami in z drugimi stanovni. Zavedimo se izrabljanja naše stanovske nevidnosti in nezavednosti po izvenstanovsko učiteljskih činiteljih. Pomislimo tudi, kako morda sami mnogokrat vede ali nevede grešimo proti lastnemu stanu. Razmislimo tudi o naših dolžnostih do našega stanu, predvsem z ozirom na našo mladostno svežost sil in duha. Zavedimo se jih in sledimo jim v borbi in delu.

Živele so med nami in še žive precej dograjene učiteljske osebnosti, ki so v svojem delovanju bile in so na pravi poti v izvajanju svoje poklicne in življenjske aktivnosti, a mi s tem ne smemo in ne moremo biti zadovoljni. Mi smo stan in mi se moramo tudi kot skupnost, kot stan povzpeti na tisto vrhino in do tistega mesta in moči v človeški družbi, kot nam to pripada kot zelo važnemu stanu. Poedinci, ki so v zornem stanovsko in poklicno aktivni, nam služijo v vzpodbuden vzgled, kako moramo mi vsi delati, kako moramo mi vsi uravnati naše poklicne korake. Tovariši, tovarišice, ako si res učitelj-činiteljica boš odložil staro suknjo pasivnosti kot spomin na pretekla dni in se z novim optimizmom podal z vsjo možno aktivnostjo na naše delo. Pri

tem delu ne smeš postati prehitro malodušen, ampak bodi vztrajen v njem, da ti bo ono lahko tudi zvesto v uspehih.

Ako boš zadel pravo pot, ti bodo kmalu sledili, ali pa Te vsaj umevali bližji tovariši. Tvoje delo bo gotovo imelo mnogo značilnih skupnih potez z delom številnih tovarišev in Te bo razvijalo v določeno stanovsko miselnost. Slična stanovska miselnost se bo z delom ustvarila tudi pri drugih tovariših. Na naših skupnih sestankih se bodo nedovršenosti, kakor tudi nerazvitost naše stanovske miselnosti, še nadalje izoblikovale in izpopolnjevale ter dograjevale tako, da bo tekoma časa postala bistvenost našega stanu.

Danes o kaki enotni, krepko razviti, pravilno vsidrani in za bodočnost plodoviti učiteljski miselnosti še ne moremo mnogo govoriti. Ni je še, a naša dolžnost je, da jo z lastnim delom ustvarimo vso pravilno, z ozirom na naše delo objektivno in bogato sodobnih poklicnih vsebin. To ni delo enega leta, tudi ne enega desetletja, ampak je to delo ene generacije, ki ga morajo sledeče generacije vedno še dograjevati in razvijati. In mi, ki smo se zavedli te naloge, moramo čutiti v sebi globoko dolžnost, da damo v njeno rešitev vse kar premoremo.

Zavedati se moramo, da ne smemo po krivih stopnicah preteklosti, ampak po novih, z lastno aktivnostjo zgrajenih. Vedeti moramo tudi, da bo številnim prijaviteljem, ki so sesale kri našega stanu, naša nova prebuditev, nov razvoj našega stanu in naše delo nezaželeno, neljubno in v nasprotju z njihovimi nakanami, da bodo zato uporabile vso moč svojih raznovrstnih sesal, da bi našo novo stanovsko pot in delo onemogočile. Vse to pa nam mora biti le eden izmed mnogih življenjskih dokazov, da je naša diagnoza pravilna, lek učinkovit in novo življenje zdravo. Ne smemo nasedati njih vabljenosti, ampak z jasno in zavedno utemeljenostjo našega dela iti dalje našo skupno stanovsko pot. Šiv.

Ivo Štarc

Učitelj in njegovo delo

Trd je kruh, ki ga je učitelj, posebno še, če si ga mora služiti na enorazrednicah. Da-leč v zapuščenih, hribovskih krajih ležijo, mnogokrat ure in ure oddaljene od kulturnih središč ali železnice. Sama samcata stoji šola med maloštevilnimi kočicami. Da bi slutili nekateri, koliko grenkih ure preživi tukaj podeželski učitelj, morda bi bilo mani napadov na račun 150 dnevnega učiteljevega dela v letu.

Poslušajte! Šola leži 25 km od železniške postaje. Učitelj mora prehoditi pot ves, ker mu ni na razpolago nobeno prometno sredstvo niti srednjeveški poštni voz. Pot drži ves čas navkreber, med pustim kraškim kamenjem in bormim grmovjem, dvigne se 1000 m visoko in strmo pade v dolino. Tu stoji šola. V tej samoti teče učiteljevo življenje, brez hrupa in presenečenj — le razočaranja motijo miren potek. Dan se umika dnevu in vsak prinaša s seboj samo delo. Delo je naporno, kdor ga ni opravljal, ga ne more kritizirati. Dopoldne od 9. do 12. ure ima učitelj 4. do 8. sol. leto, t. j. 4 oddelke; popoldne od 13. do 16. ure 1. do 4. sol. leto, zopet 4 oddelke. Poučevati mora v 2 oz. 3 oddelkih, posebno pri nižji skupini, ko otroci v 1. razredu še ne znajo čitati. Učitelj mora ekonomično izrabiti čas, t. j. čas pismene naloge pri enem oddelku mora uporabiti za poučevanje pri drugem oddelku in obratno. Biti mora ves čas aktiven, niti minute ni prost. Kako naporna je gurna napetost živčev, ve le učitelj! Tako poučevanje je vse kaj drugega kakor lenuharjenje!

Toda s šolskim delom še dolgo ni končano učiteljevo delo. Prisiljen je, da si mora sam kuhati. V vasi ni gostilne, niti trgovine, niti hiše, kjer bi mogel dobiti hrano. Vsekar prijetno delo za moškega, posebno še, če mora hoditi 1 uro daleč nakupovati! Po 3urnem napornem poučevanju je učitelj iz-

mučen in lačen in bi se mu prileglo, da bi si odpočil in v miru zaužil kosilo. Zanj to ne velja! Ko pride iz šole, mora v 1 uri skuhati kosilo, poobedovati in pospraviti. Na kake gurmanske užitke se seveda ne sme veseliti! Toda človek mora biti skromen, saj je skromnost lepa učiteljska čednost. — Namesto odpočitka, ob 13. uri zopet šola, delo v kuhinji lahko počaka. Pouk neha ob 16. uri. V zim. času mora učitelj po šoli pospraviti v sobi in zakuriti. Delo je sicer malenkostno, toda 1 uro vendar vzame časa, kaj nato je treba misliti na večerjo. K vsemu pridejo še upraviteljski posli, pranje perila (včasih ne znajo na vasi prati!), izvenšolsko delo. Za študij nima časa.

Sedaj pride najhujše! Mlad človek je poln mladostnih sil in svežosti, glava mu je polna lepih načrtov, ki tu ne morejo priti do izraza in ostajajo v notranjosti ter povzročajo resigniranost. Berzobzirno jih ubija moreča zapuščenost in samota, ki reže v mozeg in kosti kot oster, srce pretresujoč vrisk.

Zimski večeri kraljujejo v brezmejni tišini in učitelj sameva. Tišina preseka le bitje preplašenega srca in tiktanje ure. Edino življenje!... Samota utruja in ubija živce, jemlje jim življenjsko moč in veselje do dela.

Le poglejte, še čuvaje na svetilnikih na otokih izmenjajo vsakih 6 mesecev. In še v tem času so postali nekateri čudaški. Učitelji mora včasih vzdržati dolga leta v samotah. Ne, ni najhujši hrap velemesta, najhujši ubijalec človeških živcev je brezmejnja in brezupna samota, ko ne čuti človek bližine človeka, s katerim bi se lahko prijateljski porazgovoril in razvedril. Po delu je potrebno razvedrilo, da človek ne postane čudak in zagrenjenec. Koliko učiteljev, hrepeni po enem samem trenutku smeha. Ti trenutki dajo človeku novih moči in novih impulzov za trdo in pusto življenje v hribih. Delo, tudi najboljši

delo za ljudstvo izven šole, je premalo za človekovo zdravje. Zdrav ostane član človeške družbe le, če se tudi lahko po delu povešeli in razvedri.

Teh ur najtiše samote, grenke zapuščenosti in solz učiteljev ne vidi nihče, ker jih razen redkih učiteljev ni nihče okusil. -dl.

Ali čutiš?

1. Kako je pri srcu človeku takrat, ko mu je krivica poteptala poštenje, čast in ugled!
2. Kako je pri srcu človeku takrat, ko od družine odtrgani oče bdi skozi noči in premišljuje dneve usode, ki teko v razočaranja!
3. Kako je pri srcu človeku takrat, ko ga ne neha biti po obrazu krivično maščevanje in ironični posmeh!
4. Kako je pri srcu človeku takrat, ko mora jemati slovo, od matere ali očeta ne-bogljena deca!
5. Kako je pri srcu deci takrat, ko teden za tednom, mesec za mesecem slišijo od očca-

ta: ostanite zdravi, saj kmalu vas pridem zopet pogledat!

6. Kako je pri srcu očetu takrat, ko ga sprašuje najmlajši: čemu hodiš od nas, zakaj nismo skupaj...
7. Kako je pri srcu materi takrat, ko mora oče radi potrebe ostaviti deco in ženo!
8. Kako je družini pri srcu takrat, ko je v skledi premalo mleka, v košari premalo kruha in obleka pretanka...
9. Kako je danes ali jutri pri srcu tištim, ki so krivi takega gorja?
10. Kako bo nekoč pri srcu doraslim otrokom, ki so bili deležni takega gorja? -c.

Kje si, zlata svoboda in tovarištvo

V vsej vasi niti enega inteligenta. Čutim potrebo po razgovoru, po zdravi diskusiji, po prijateljski družbi. Vendar vsega tega ni! Sama sem. Popolnoma sama in zapuščena. Tujka med neprijaznimi tujci.

Kje ste, tovarištvo, sloga, medsebojno razumevanje in podpiranje?

Ne samo to! Tudi osebne svobode nimam. Ne šest delavnih dni. In ne sedmi dan, ki ga je Gospod namenil — za oddih.

Meje šolskega okoliša so svobodne za vsakogar. Za kmeta, za delavca, za berača in postopača. Za me —? Za narodno vzgojiteljico niso! Tudi sedmi dan ne. Tudi oni dan ne, ki bi po božjih postavah smel biti samo — moj in Gospodov.

Brez dovoljenja mi je prestop šolskega okoliša prepovedan. In tega dovoljenja ni in ga z lepa ne bo!

In tako samevam. Govorila bi — družbe ni. Čitala bi — pa ni knjig, ne denarja za ubog malomeščanski dnevnik. Radio, v tej puščobi nedosegljiv ideal — ni ga.

O zlate sanje iz študentovskih let o idealnem učiteljskem poklicu, kje ste?

Sama sem v tej samoti in zapuščenosti. Naveličana vsega, samo grozno, nevzdržno lačna. Lačna družbe, zabave, debate. Lačna knjig, novic, vzpodbud, idej — iniciative. Lačna, strašno lačna prijateljic, znancev, iskrenega tovariškega očesa.

In lačna bom ostala vsa najlepša mladostna leta!

Izstradana, duševno in telesno, naj vzgajam in oblikujem 70 mladih duš? Naj jim vlivam življenjske korajže in optimizma? Vere v bodočnost in borbene volje? Kako? Odkod?

PS. Napisala sem to v opomin in spomin. Ni bilo tako pred 50 leti. Danes je tako! Kako bo čez 50 let — kdo ve?

Mogoče bo takrat urednik »Učit. tovariša« ponovno objavil te vrstice pod naslovom »Pred 50 leti«.

In čudili se bodo pozni rodovi: »Ali je res bilo takrat to mogoče?«

Sgl

Ela.

Splošne vesti

PEDAGOGSKA EKSURZIJA JUU NA ČESKOSLOVAŠKO

Ekskurzijski odsek bo organiziral v drugi polovici meseca maja 1937, 10 dnevno pedagoško ekskurzijo na Čekoslovaško. Potovali bi v avtobusih na progi: Ljubljana, Maribor, Wien, Bratislava, Brno, Zlin, Olomouc, Pardubice, Praha, Plzen, Č. Budjevice, Linz, Celovec, Ljubljana. Vožnja in vsa oskrba ca 1600 din. Prijave do 15. decembra 1936. Mesečni obroki à 260 din od decembra do vključno maja. Za vsako prijavnico bo odprt konto pri Učit. posojilnici v Ljubljani. Prijavnico in čeke bomo poslali po 15. dec. 1936, ko bo ugotovljeno, če je dovolj prijaviteljev. Prijave EO pri JUU v Ljubljani, Franciškaška ulica 6.

— Smučarski tečaj. Slovensko Planinsko društvo priredi v sporazumu z JUU, sekcijo za dravsko banovino, smučarski tečaj za učiteljstvo na Veliki Planini od 1. do 9. januarja 1937. Tečaj bo vodil učitelj JZSS. Stanovanje in hrana dnevno 25 din. Prijave sprejema do 25. decembra JUU v Ljubljani, Franciškaška ulica 6. Velika Planina leži na najbolj prostorni planini in je lahko dostopna iz postaje Kamnik. Nudi najboljše smučarske terene. Je pravi smučarski raj, posebno za začetnike, radi nešteto položnih pobočij. Snežne prilike so jako ugodne za vezbanje.

EKSURZIJA UCITELJSTVA NA SVETOVNO RAZSTAVO V PARIZ

Ekskurzijski odsek JUU sekcije za dravsko banovino bo organiziral za učiteljstvo in

po njih vpeliane sorodnike in znance 12 dnevnih potovanje na svetovno razstavo v Pariz v prvi polovici meseca julija 1937. Tja grede bi potovali preko Švice, nazaj »rede preko Italije. Med potjo si bomo ogledali posamezna mesta in njihove zanimivosti. Posebno pazno bo odbor pri organizaciji poklanjal pedagoškim in kulturnim ustanovam. Podrobnosti za enkrat še ne moremo objaviti, sporočamo pa približno ceno in upamo, da ne bo »nekoračena. Stroški za potovanje, prehrano, stanovanje, ogled razstave itd. so preračunani na

2200 din.

Ta znesek morejo prijavitelji plačati v mesečnih obrokih à 275 din od decembra do vključno julija 1937. Prijavni rok je do 15. decembra t. l. Naknadne prijave bomo upoštevali le po možnosti. Če se bo do najavljene roka prijavilo zadostno število udeležencev, bomo vsem poslali v rodni prijavnico in čke Učit. hranilnice in posojilnice v Ljubljani, kamor bodo nakazovali mesečne obroke. Istočasno s podpisom prijavnice bodo morali prijavitelji plačati tudi prvi obrok. Ostale podrobnosti bodo sledile v prihodnjih številkah »Učit. tovariša«. Prijave: EO pri JUU v Ljubljani, Franciškaška ulica 6. Prijavni rok je podaljšan do 15. jan. 1937.

— Prošnja. Prosim tovariše in tovarišice, da mi javijo naslov staršev, zdrave, poštene in zanesljive spretno gospodinjice, ki bi bila voljna iti služiti v Beograd k učitelju s štirimi otroki brez matere. — Peter Mavrič, učitelj v min. prosvete, O. N.

Premestitev

Učitelj Janez Potikar se je nenadoma začutil osamelega. Devet let je služil v Kravjeku in nikdar mu ni prišlo na misel, da bi prošil za premestitev, to leto ga je pa kar nekaj padlo, da mora proč. Ozrl se je okoli sebe in videl tovariše v dolini, kako imajo vse, kar potrebuje sodoben človek za razvedrilo, knjige, predavanja, teater in radio, dočim so njemu ta leta pretekla, kakor kalna voda.

Čakal je na razpis vso zimo in pomlad, zato se je naročil na najbolj merodajni časopis, da ne bi prezrl razpisa. Vsi tovariši in tovarišice po rovtih so listali po časopisih in iskali zaželenega razpisa, ob nedeljah so se shajali pri fari in se povpraševali, ali so bila mesta objavljena, ker so se bali, da so sami prezrli razpis.

Smilil se je Janez tovarišem, ker je najdlje služil v tem oddaljenem kraju, pa so mu prisrčno svetovali, naj si poišče protektorja.

Janezu je bilo nerodno. Že beseda »protekcija« se mu je zatakala na jeziku in jo je goltal kakor ribe in rake, ki jih ni bil vajen, še bolj pa mu je bilo nerodno, ko je pomislil, da bo treba temu in onemu reči za tisto sitno zadevo, za premestitev.

Zbiral je misli in korajže in premišljeval, komu naj reče. Nobenega strica ni imel v ministru, niti ni poznal nobene strojepiske, ki bi služila tam. Stopil je do najbližje tovarišice in ji zaupal stvar. »Namreče je dejal, »brez protekcije ne pridem nikamor, jaz pa nimam nobenih zvez.« Tovarišica mu je svetovala naj vložil prošnjo.

Globoko je se oddahnil, ko je spisal prošnjo, desetkrat jo je prebral. Vse je bilo prav in podpisal se je s tresočo roko, nato pa ves zadovoljen nesel pismo na pošto.

Janez Potikar je služboval v Kravjeku in je tu čakal zaželenega odgovora in premestitve. Čvrsto je bil prepričan v uspeh svoje prošnje in je čakal pomirjen, saj premestitve morajo biti ob koncu počitnic, počitnice pa so minile in njegove premestitve ni hotelo biti. Pač so bili mnogi premeščeni, v merodajnem časopisu so bila imenovanja septembra in oktobra in vse leto, Janez je tako štel leto službe več, ni pa bil prestavljen.

Maja meseca bi moral biti zopet razpis, ki se je pa zakasnil do julija. Korajža velja, si je mislil Janez in je spet vložil prošnjo in šel iskat protektorja. Tovariši mu je nasvetovali: »Ti«, je rekel, »tvoj župan ima zdaj veliko besedo, ker se razume s poslancem, ako mu boš prav razložil, bo pomagal.« Janez je skoraj zajecjal: »Ne bo nič iz te moke, nočem se ponižati.

»Beseda ni konje, ga je bodril tovariš. »Glavno je, da te premestijo, pojdi včasih k njemu na polje, pa mu povej.

Janez je odšel potr. »Ne bo nič, si je govoril, »samo ponižal se bom, on se bo pa postavil, kako sem ga prošil.

Njegov prijatelj, ga je pa nekoč s politiko spravil v županovo gostilno z namenom, da poprosi župana, da se zavzame za Janezovo premestitev.

Ko sta vstopila, je prišla županova najmlajša hčerka Micka, zmedla se ob pogledu na novega gosta, pa se takoj znašla in prinesla polje in prisledla, češ, to je nekaj kolo-

salnega, da jih je prišel tudi gospod učitelj po dolgem času zopet obiskat.

Ob tem prisrčnem sprejemu se je nato Janez zmedel in ji rekel, da je prišel gledat, kako se kaj imajo doma, njemu je pa tudi dolgčas samemu.

Z velikim razumevanjem je obžalovala njegovo osamelost, tudi ona goji občutje zapuščenosti in je silno vesela, da jo je prišel počastiti in razveseliti.

Ko je v mraku prišel oče župan in prisedel k mizi, ga je Janezov prijatelj kar po domače prošil, če bi gospod župan pri gospodu poslancu zastavil svojo vplivno besedo, da bi ugodno rešili Janezovo prošnjo za premestitev.

Gospodu županu je zastala mehka beseda in tudi Micka je vzkliznila, kakor, da bi jo kdo prijel za nogo, ko sta slišala, da hoče gospod učitelj proč. Pa je gospod župan požrl slino in je potisnil nalahko hčerko proti učitelju ter svečano obljubil in zatrdil, da se bo zavzel zanj na vso moč in na vse kriplje, da mu izpolni željo.

Zvečer, ko se je zavalil gospod župan v posteljo, je zagotavljal staro in Micko, ki je prišla v sami srajčki še enkrat po zagotovilo, da učitelj Janez Potikar ne sme biti premeščen, ker, da je čisto čeden in pameten fant in bo to čisto dobra partija.

In se je oče župan pridružil, da bo takoj jutri pisal gospodu poslancu, da se prošnji učitelja Janeza Potikarja ne sme ugoditi, ker je v Kravjeku službeno potreben.

Čas je bežal in Janez je vedno težje prenašal Mickine poglede, zdaj mehko božajoče, drugič skoraj očitajoče. Mati županja ga je vzpodbudljivo pogledovala in oče župan

ga je trepljal očetovsko po rami, da je bil Janez ves lešen od same ljubezni, ki je ni bil vajen.

Tedaj je Janez obupal in se pridružil, da več ne prestopi praga, županove gostilne, čeprav ga ne premestijo.

In ko Janeza ni bilo teden dni k županovim, je oče župan na prvi občinski seji razložil zbranim možem, da je njihov učitelj zanič in pijanec in ženskar, da ga ne mara in da mora proč. Res je pisal še tisti dan gospodu poslancu, ki pa ni mogel več pomagati, ker je prišla na krmilo nova vlada in so gospoda poslancu odžagali in se je moral sam gospod župan bati, da odleti.

Tako je Janez Potikar ostal v Kravjeku in je čakal novega razpisa in pravične premestitve.

S prvim razpisom je vložil novo prošnjo za premestitev, z drugim razpisom je prošil drugič, sto in sto je bilo premeščenih, na učitelja Potikarja v Kravjeku, ki je imel devet let službe na enorazrednici in je želel med ljudi, pa so pozabili.

Shujšal je in tarnal, ker ni bil uslišan. Novi tovariši, ki so prišli na mesta prejšnjih, so mu prav tako iskreno svetovali: »Poišči si protektorja.« — Kaj misliš, da boš brez protekcije premeščen? Še nobeden ni bil in nikoli.

Janez je klonil z glavo in je šel proti domu. »Ne bom prošil nikogar.«

Zimo je prebil v Kravjeku. Sneg ga je zatrpal, da ni mogel delj, kot iz sobe do učilnice. Tam pa ni imel časa delati, ker ni bilo nobenega učenca v šoli.

Prišla je duhteča vesna s popki in ptičjim žvrgolenjem. Janezu so kipela v prsih medle-